

VRSTE RAČUNA

Čipčić, Goran

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:249309>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstvo i financije

GORAN ČIPČIĆ

ZAVRŠNI RAD

VRSTE RAČUNA

Split, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstvo i financije

Predmet: Platni promet

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Goran Čipčić

Naslov rada: Vrste računa

Mentor: dr.sc. Jelena Vidović, viši predavač

Split, rujan 2019.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	3
SUMMARY	4
1. UVOD.....	5
2. ORGANIZACIJA PLATNOG PROMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ	6
2.1. Pojam platnog prometa.....	6
2.2. Vrste platnih usluga.....	11
2.3. Utjecaj SEPA-a na platni promet	12
2.4. Platni sustavi.....	14
2.5. Otvaranje računa u banci.....	19
3. TRANSAKCIJSKI RAČUNI	19
3.1. Tekući račun i žiroračun.....	21
3.2. Računi koje kreditne institucije vode za vlastite platne transakcije	23
3.3. Ostale vrste računa	24
3.3.1. Zaštićeni račun.....	24
3.3.2. Račun proračuna.....	25
3.3.3. Račun za humanitarnu akciju.....	28
4. ZAKLJUČAK.....	30
LITERATURA.....	31
POPIS GRAFOVA.....	34
POPIS SLIKA	35

SAŽETAK

Vrste računa

Platni promet u Republici Hrvatskoj reguliran je zakonima i propisima, a platni promet načelno provodi Hrvatska narodna banka. Platni promet se odvija preko četiri sustava, a to su HSVP, NKS, TARGET2 i EuroNKS. Hrvatska narodna banka je nadležno tijelo za platni promet u Republici Hrvatskoj. SEPA je projekt Europske unije koje označavaju jedinstveno područje plaćanja u eurima. Cilj rada je prikazati organizaciju platnog prometa u Republici Hrvatskoj, te obraditi vrste transakcijskih računa.

Ključne riječi: platni promet, organizacija platnog prometa, platni nalog, transakcijski računi

SUMMARY

Types of transaction accounts

Payments in the Republic of Croatia are regulated by laws and regulations, and the payment is generally carried out by the Croatian National Bank. Payment takes place through the four systems, and those are as followed: HSVP, NKS, TARGET2 and EuroNKS. Croatian National Bank is the competent authority for the payments in the Republic of Croatia. SEPA is a project of the European Union that indicates the single euro payments area. The main purpose of this work is to show the organization of the payment system in the Republic of Croatia, and distinguish the types of transaction accounts.

Key words: payments, payment organisation, payment order, transaction account

1. UVOD

Tematika platnog računa i računa obrađena je interpretacijom adekvatnih članaka i istraživanja koji se bave upravo navedenom tematikom i njezinim problemima. Potrebno je definirati određene teorijske pristupe i pojmove koji su povezani s platnim prometom, kako bi mogli pobliže interpretirati određene pojmove u okviru tematike platnog prometa.

Platni promet obuhvaća sva plaćanja koja se odvijaju između pravnih i fizičkih osoba sa svrhom naplaćivanja novčanih tražbina, odnosno podmirenja novčanih dugova. Platni promet se odvija gotovinski, te knjižnim prijenosom novčanih svota dužnika vjerovniku. Središnju ulogu u platnom prometu ima Hrvatska narodna banka, a uz Hrvatsku narodnu banku, veliku ulogu u platnom prometu ima financijska agencija, te banke.

Predmet završnog rada je platni promet. Ciljevi završnog rada su:

- prikazati organizaciju platnog prometa u Republici Hrvatskoj
- prikazati podjelu transakcijskih računa.

Rad je koncipiran kao sekundarno istraživanje. Dakle, u svrhu ovog rada korišteni su prethodno istraživani i proučavani rezultati i radovi različitih autora i istraživača koji se također bave navedenom tematikom.

U drugom poglavlju prikazana je organizacija platnog prometa u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na pojam platnog prometa, vrste platnih usluga, te platne sustave. U trećem poglavlju daje se pojmovno određenje i prikazuju vrste transakcijskih računa. U četvrtom poglavlju zaključku rada daje se sažetak glavnih rezultata i nalaza provedene analize odnosno saznanja do kojih se došlo prilikom obrade teme.

2. ORGANIZACIJA PLATNOG PROMETA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Platni promet neizostavan je dio gospodarskog sustava svake zemlje i njegova je temeljna funkcija omogućavanje sigurne i učinkovite uporabe novca (u svojstvu sredstva plaćanja) kao i izvršavanje bezgotovinskih platnih transakcija odnosno prijenos sredstava od platitelja primatelju plaćanja.¹

Platni promet u Republici Hrvatskoj reguliran je Zakonom o platnom prometu, tako što Platni zakon „uređuje platne usluge i njihovi pružatelje, obveze pružatelja platnih usluga, institucije za platni promet i platni sustav.“²

U ovom dijelu rada se daje pojmovno određenje platnog prometa, navode karakteristike platnih usluga i platnih sustava.

2.1. Pojam platnog prometa

Platni promet je sastavnica gospodarstva svake zemlje, a funkcija mu je da omogući upotrebu novca, kao i bezgotovinskih transakcija, odnosno platni promet ima svrhu prijenosa sredstava plaćanja od platitelja do primatelja. Bitno je da platni promet sigurno funkcionira, s obzirom da ima direktan utjecaj na središnju banku. Središnja banka je institucija koja je odgovorna za financijski sustav zemlje.

Platni promet sadrži nekoliko sastavnica, a to su:³

- procedure
- instrumenti
- pravila
- tehnička potpora koja omogućuje slanje transakcija i informacija između korisnika.

¹ Hrvatska narodna banka, [Internet] raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/o-platnom-prometu>, [09.08.2019.]

² Zakon o platnom prometu, NN 75/08, 66/18.

³ Ibidem.

Središnja banka u Republici Hrvatskoj je Hrvatska narodna banka. Zadatci Hrvatske narodne banke su:⁴

- utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike
- održavanja i upravljanje međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske
- izdavanje novčanica i kovanog novca
- izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac i platnih sustava, te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača
- obavljanje poslova supervizije i nadzora u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac i platnih sustava
- vođenje računa kreditnih institucija i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita kreditnim institucijama i primanje u depozit sredstava tih institucija
- uređivanje i unapređivanje sustava platnog prometa
- obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku
- donošenje podzakonskih propisa u poslovima svoje nadležnosti
- pridonošenje stabilnosti financijskog sustava u cjelini
- obavljanje ostalih zakonom utvrđenih poslova.

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske. U svom je radu samostalna i neovisna. Savjet Hrvatske narodne banke najviše je tijelo hrvatske središnje banke koje je odgovorno za ostvarivanje temeljnog cilja i izvršavanje zadataka HNB-a. Poslovne funkcije i organizacijska struktura Hrvatske središnje banke odraz su uvjerenja da će u okviru odabranog modela temeljni cilj i zadaće središnje banke biti ostvareni na optimalan način.

Savjet Hrvatske narodne banke sastoji se od osam članova, a čine ga guverner, zamjenik guvernera i šest viceguvernera Hrvatske narodne banke nadležan i odgovoran za ostvarivanje cilja i izvršavanje zadataka Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke utvrđuje politike koje su vezane uz djelovanje Hrvatske narodne banke.

⁴ Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, NN 75/08, 54/13.

Zadatci Savjeta Hrvatske narodne banke su:⁵

- utvrđivanje monetarne i devizne politike
- donošenje financijskog plana Hrvatske narodne banke
- donošenje financijskih izvješća HNB-a i izvješća o monetarnoj politici iz Zakona o HNB-u
- donošenje Statuta Hrvatske narodne banke
- utvrđivanje uvjeta odobravanja kredita kreditnim institucijama
- utvrđivanje kamatnih stopa Hrvatske narodne banke i naknada za usluge Hrvatske narodne banke
- utvrđivanje osnovice za obračunavanje obvezne pričuve i stope obvezne pričuve
- izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad kreditnim institucijama sa sjedištem u Republici Hrvatskoj i podružnicama kreditnih institucija sa sjedištem izvan Republike Hrvatske
- utvrđivanje insolventnosti kreditnih institucija i odlučivanje o davanju prijedloga za pokretanje stečajnog postupka nad kreditnim institucijama ili o oduzimanju odobrenja za rad kreditnih institucija
- davanje suglasnosti za pripajanje kreditnim institucijama i za stjecanje dionica
- davanje i oduzimanje suglasnosti za imenovanje predsjednika i članova uprava i nadzornih odbora kreditnih institucija
- donošenje podzakonskih propisa kojima se regulira devizno poslovanje pravnih i fizičkih osoba i poslovanje ovlaštenih mjenjača
- izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad platnih sustava
- odlučivanje o apoenima i obilježjima novčanica i kovanog novca
- određivanje strategije i politike upravljanja međunarodnim pričuvama
- odlučivanje o članstvu Hrvatske narodne banke u međunarodnim institucijama i organizacijama
- odlučivanje o osnivanju i zatvaranju podružnica i predstavništava Hrvatske narodne banke.

Predsjednik Savjeta Hrvatske narodne banke je guverner Hrvatske narodne banke. Sjednice Savjeta Hrvatske narodne banke saziva i njima predsjedava guverner Hrvatske narodne

⁵ Ibidem.

banke. Predsjednika Savjeta Hrvatske narodne banke u odsutnosti zamjenjuje zamjenik guvernera. Za valjano održavanje sjednice Savjeta Hrvatske narodne banke potrebno je sudjelovanje dvotrećinske većine svih članova Savjeta Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke odlučuje dvotrećinskom većinom nazočnih članova. Guvernera, zamjenika i viceguvernere Hrvatske narodne banke imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove uz mišljenje Odbora za financije i državni proračun. Uz HNB, platni promet u Republici Hrvatskoj provode banke i Financijska agencija (FINA).

Kroz povijest banke su širile svoju djelatnost tako da su obogaćivale sve aktivnosti. „Tako je jednom segmentu banaka – tzv. središnjim bankama dodijeljena uloga najviše izvršne monetarne vlasti koja se brine o količini novca u optjecaju, novčanoj likvidnosti, primjeni financijskog prava i dr.“⁶

Danas postoje dva podsustava bankarskog sustava, a to su podsustavi komercijalnih i podsustavi središnjih banaka „pri čemu preko podsustava središnje banke država ostvaruje regulativnu i kontrolnu ulogu u sferi novca dok se preko podsustava komercijalnih banaka obavlja komercijalno poslovanje s novcem.“⁷

Raznovrsnost tipova banaka ima svoje ishodište u osnovnim funkcijama bankarstva:⁸

- mjenjačka funkcija
- funkcija primanja depozita i prijenosa (transfera), tj. plaćanja po nalogu deponenta
- funkcija kreditiranja.

Ostale bankarske funkcije utemeljene na osnovnim funkcijama su:⁹

- funkcije kreditno–garancijske prirode (povezane se mjeničnim avalom)
- funkcije transfera (posrednička funkcija)
- funkcije emisije vrijednosnih papira (direktno financiranje).

Središnje banke su odgovorne za provođenje ekonomske politike zemlje kroz vođenje monetarno-kreditne i devizne politike te kroz osiguranje stabilnosti nacionalne novčane

⁶ Nikolić, N., Pečarić, M. (2012): Uvod u financije. Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 142.

⁷ Ibidem.

⁸ Perišin, I., Šokman, A., Lovrinović, I. (2001): Monetarna politika, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, Pula, str. 46.

⁹ Ibidem, str. 47.

jedinice. Depozitno-kreditne banke ili komercijalne banke kreditiraju gospodarstvo, ali i stanovništvo, a temelj tih aktivnosti čine kratkoročni depoziti iz svih izvora. Imaju važnu ulogu u suvremenom bankarstvu jer kroz obnašanje svojih funkcija utječu na cjelokupna gospodarska kretanja, pri čemu se moraju rukovoditi načelom isplativosti svojih poslova uz minimiziranje rizika. Specijalizirane banke mogu biti različitog profila, a najčešće su to razvojne banke (banke dugoročnog kreditiranja), investicijske banke i druge. Univerzalne banke pružaju većinu bankarskih usluga. nedostatak ovih banaka je odsustvo specijalizacije što im znatno povećava troškove i rizik poslovanja (npr. troškovi vezani uz zaposlenike jer trebaju imati stručnjake raznih profila sukladno uslugama koje pružaju). Štedionice su specifične, specijalizirane financijske (bankarske) institucije čija osnovna djelatnost je prikupljanje i plasman štednje najširih slojeva stanovništva.

Osamostaljenjem, RH ulazi u razdoblje tranzicije kada prevladavaju banke u vlasništvu poduzeća, a javljaju se i prve privatne banke. Danas se banke u Republici Hrvatskoj osnivaju kao dionička društva, te su specifične institucije koje spadaju u posebnu skupinu gospodarskih institucija uz primjenu svih Zakona koji se odnose na trgovačka društva, računovodstvo i stečaj. Banke mogu osnivati domaće fizičke i pravne osobe, a strane fizičke i pravne osobe pod uvjetom uzajamnosti. Zakon propisuje postupak osnivanja banaka, a zbog obveza prema vjerovnicima moraju imati odgovarajući jamstveni kapital.

HNB obavlja nadzor nad poslovanjem banaka, podružnica i predstavništava stranih banaka u RH u skladu sa Zakonom o bankama¹⁰ te na osnovi međunarodnih ugovora, kao i što nadzire zakonitosti poslovanja banaka. Važno je spomenuti i Hrvatsku udruga banaka (HUB), neovisnu i profesionalnu ustanovu koja brani, štiti i promiče interese svojih članica.

Financijska agencija - FINA pod današnjim nazivom posluje od siječnja 2002. godine, a nasljednica je ZAP-a, Zavoda za platni promet, odnosno prijašnje Službe društvenog knjigovodstva (SDK). FINA je u državnom vlasništvu, ali posluje na tržišnom principu, surađujući s Hrvatskom narodnom bankom, brojnim poslovnim sustavima kao i ostalim subjektima poslovnog života. „Početkom 2002. godine, donošenjem Zakona o Financijskoj agenciji, Fina, kao institucija u vlasništvu države, nasljeđuje prava, obveze i imovinu

¹⁰ Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci.

Zavoda za platni promet te nastavlja oblikovati svoju poslovnu politiku u tržišnom okruženju, bez monopolističke pozicije.“¹¹

2.2. Vrste platnih usluga

Platne usluge su sljedeće usluge koje pružatelji platnih usluga obavljaju kao svoju djelatnost:¹²

- usluge koje omogućuju polaganje gotova novca na račun za plaćanje, kao i svi postupci koji su potrebni za vođenje računa za plaćanje
- usluge koje omogućuju podizanje gotova novca s računa za plaćanje, kao i svi postupci koji su potrebni za vođenje računa za plaćanje
- usluge izvršenja platnih transakcije, uključujući prijenos novčanih sredstava na račun za plaćanje kod korisnikova pružatelja platnih usluga ili kod drugog pružatelja platnih usluga, i to:
 - o izvršenje izravnih terećenja, uključujući jednokratna izravna terećenja
 - o izvršenje platnih transakcija putem platnih kartica ili sličnog sredstva
 - o izvršenje kreditnih transfera, uključujući trajne naloge
- usluge izvršenja platnih transakcija u kojima su novčana sredstva pokrivena kreditnom linijom za korisnika platnih usluga, i to
 - o izvršenje izravnih terećenja, uključujući jednokratna izravna terećenja
 - o izvršenje platnih transakcija putem platnih kartica ili sličnog sredstva
 - o izvršenje kreditnih transfera, uključujući trajne naloge
- usluge izdavanja platnih instrumenata i/ili prihvaćanja platnih transakcija
- usluge novčanih pošiljki
- usluge iniciranja plaćanja
- usluge informiranja o računu.

Pružatelji navedenih platnih usluga u Republici Hrvatskoj mogu biti:¹³

- kreditna institucija, i to:
 - o kreditna institucija osnovana u Republici Hrvatskoj
 - o kreditna institucija osnovana u drugoj državi članici uključujući njezinu podružnicu u smislu članka 4. stavka 1. točke 17. te Uredbe kad je ta

¹¹ FINA, [Internet], raspoloživo na: <https://www.fina.hr/tko-smo>, [20.08.2019.]

¹² Zakon o platnom prometu, čl. 4.

¹³ Ibidem, čl. 7.

- podružnica osnovana u Republici Hrvatskoj
 - kreditna institucija iz treće države preko svoje podružnice osnovane u Republici Hrvatskoj
- institucija za elektronički novac, i to:
 - institucija za elektronički novac osnovana u Republici Hrvatskoj
 - institucija za elektronički novac osnovana u drugoj državi članici, uključujući njezinu podružnicu kad je ta podružnica osnovana u Republici Hrvatskoj
 - institucija za elektronički novac iz treće države preko svoje podružnice osnovane u Republici Hrvatskoj
- mala institucija za elektronički novac osnovana u Republici Hrvatskoj
- institucija za platni promet, i to:
 - institucija za platni promet osnovana u Republici Hrvatskoj
 - institucija za platni promet osnovana u drugoj državi članici, uključujući njezinu podružnicu kad je ta podružnica osnovana u Republici Hrvatskoj
- mala institucija za platni promet osnovana u Republici Hrvatskoj
- registrirani pružatelj usluge informiranja o računu, i to:
 - registrirani pružatelj usluge informiranja o računu osnovan u Republici Hrvatskoj
 - registrirani pružatelj usluge informiranja o računu osnovan u drugoj državi članici, uključujući njegovu podružnicu kad je ta podružnica osnovana u Republici Hrvatskoj
- Hrvatska narodna banka kad ne djeluje u svojstvu monetarne vlasti ili druge javne vlasti
- Republika Hrvatska i jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave kad ne djeluju u svojstvu javne vlasti
- Europska središnja banka i središnje banke drugih država članica kad ne djeluju u svojstvu monetarne ili druge javne vlasti.

2.3. Utjecaj SEPA-a na platni promet

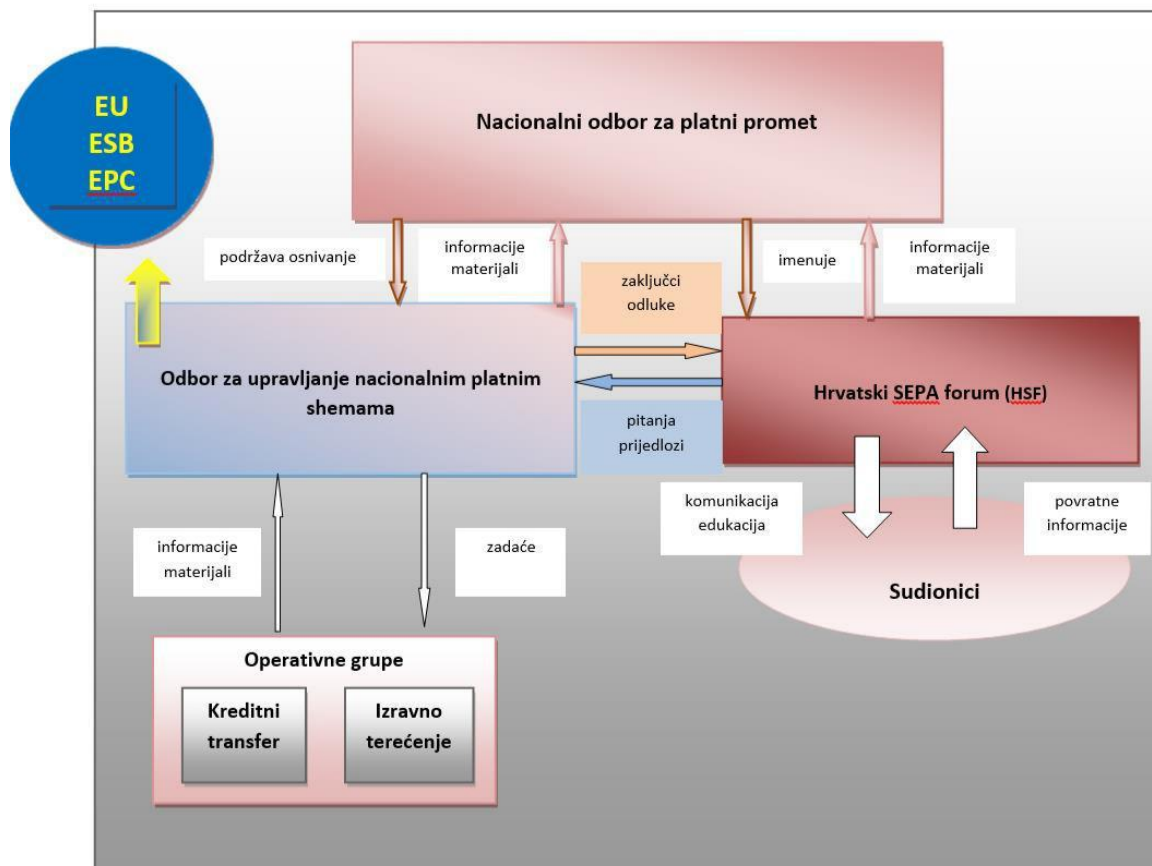
SEPA (Single Euro Payments Area) je projekt namijenjen standardizaciji platnog prometa bez gotovine u Europi. Naime, na poboljšanom unutarnjem tržištu za plaćanje u Europskoj uniji, izravna terećenja, odnosno automatska naplata i plaćanje putem kreditnih kartica

treba se provoditi brzo i pouzdano. Cilj SEPA-e je osigurati nesmetano plaćanje u eurima. Područje SEPA obuhvaća sve države članica Europske unije, te Lihtenštajn, Švicarsku, Norvešku, Island i Monako, San Marino.

Temeljna načela projekta SEPA su da je euro jedna valuta, te da je pravna osnova zajednička svima, kao i da postoje zajednički tehnički standardi i poslovna pravila. Uz navedeno temelj projekta je i na infrastrukturi potrebitoj za obradu platnih transakcija.

U Hrvatskoj je u travnju 2013. godine pokrenuta inicijativa osnivanja pokreta SEPA.

Slika 1: Organizacija upravljanja projektom SEPA

Izvor: HNB, <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/sepa> [20.08.2019.]

Radna tijela projekta SEPA u Republici Hrvatskoj jesu Hrvatski odbor za SEPA koordinaciju (HOSK) i Hrvatski SEPA forum (HSF). Navedena radna tijela samostalna su u obavljanju

zadataka, a o izvršenim aktivnostima izvješćuju NOPP. U odnosu na opseg obavljanja svojih zadataka radna tijela, prema potrebi, mogu osnivati posebne radne skupine.¹⁴

2.4. Platni sustavi

Platni sustav ima ulogu da omogući neometano funkcioniranje platnog prometa, stoga isti trebaju biti:¹⁵

- pouzdani, prihvatljivi, napredni informacijski sustavi koji mogu izvršavati sve funkcije i održavati stabilnost poslovanja
- definiranu strukturu poslovanja s uključenim kadrovskim sektorom i upravljanjem rizicima koji mogu pogoditi platni sustav.

U Hrvatskoj provedena reforma domaćeg platnog prometa počela je primjenom Zakona o platnom prometu, a nova infrastruktura platnog prometa obuhvatila je:

- Hrvatski sustav velikih plaćanja
- Nacionalni klirinški sustav
- Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata.

Platni promet u RH izvršava se putem četiri platna sustava:¹⁶

- Hrvatski sustav velikih plaćanja (HSVP)
- Nacionalni klirinški sustav (NKS)
- Sustav TARGET2 (engl. Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system)
- Sustav EuroNKS.

Važna zadaća HNB-a vezana za upravljanje i nadzor platnog prometa u RH proteže se i na platne sustave od kojih je platni sustav HSPV u vlasništvu i pod operativnom upravom HNB-a, dok je platni sustav TARGET2 samo pod upravom HNB-a.¹⁷

¹⁴ HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/sepa> [20.08.2019.]

¹⁵ HNB, Nadzor platnog prometa, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/nadzor-platnog-prometa> [20.08.2019.]

¹⁶ Loc.cit.

¹⁷ HNB, Platni sustavi, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi>, [20.08.2019.]

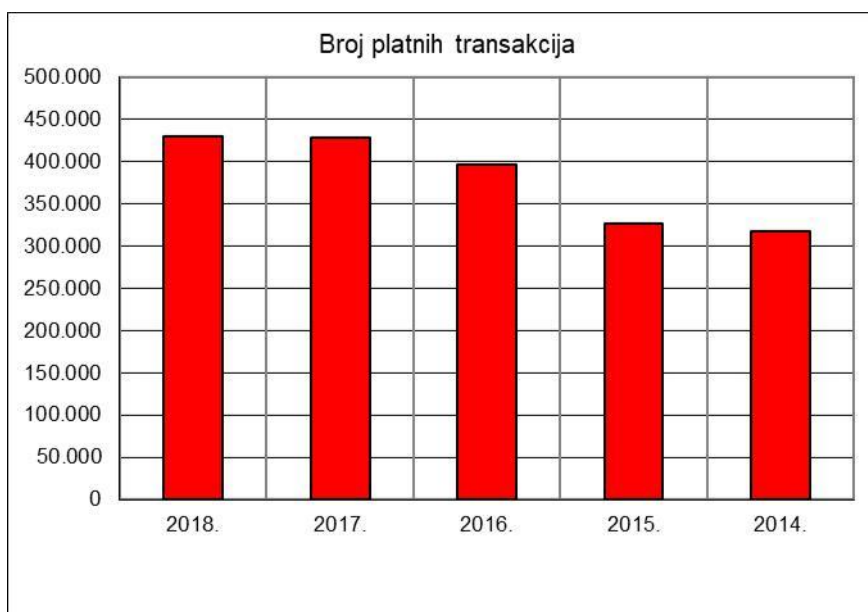
HSPV je jedan od platnih sustava čiji sudionici su HNB, banke sa sjedištem u Hrvatskoj koje imaju dozvolu za rad od strane HNB-a, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, te Središnje klirinško depozitarno društvo. O otvaranju i vođenju računa, te svim sudionicima HSVP-a vodi HNB.

HNB ima ovlasti da za sustav HSVP:

- određuje limite na računima sudionika HSVP-a
- može teretiti račune sudionika izravnim transferima
- naplaćuje naknade za provođenje transakcija
- naplaćuje naknade za različite usluge u sustavu HSVP.

Sljedeći graf prikazuje ukupan broj platnih transakcija koje su bile izvršene u posljednjih pet godina sustavom HSVP-a.

Graf 1: Broj platnih transakcija izvršenih u sustavu HSVP

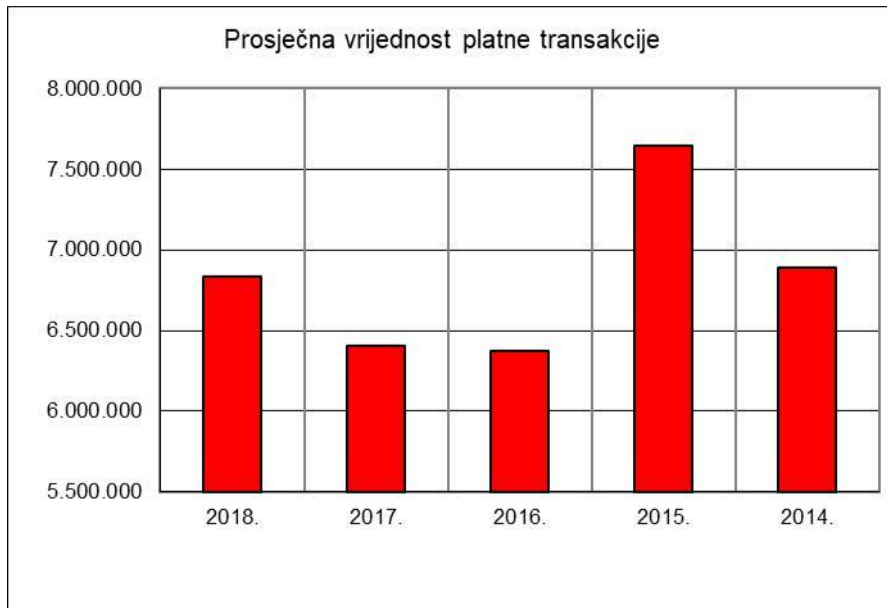

Izvor: HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/platni-sustavi/hsvp> [20.08.2019.]

Iz navedenog grafa uočava se kontinuiran rast broja platnih transakcija od 2014. do 2018. godine. Najveći porast bilježi se između 2015. i 2016. godine.

Sljedeći graf prikazuje prosječne vrijednosti transakcija.

Graf 2: Prosječna vrijednost platne transakcije HSVP

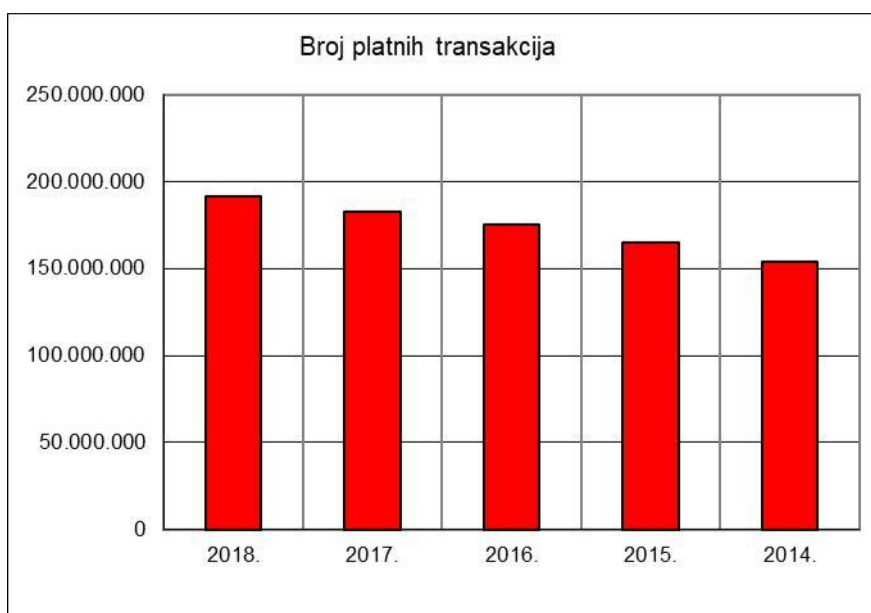
Izvor: HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/platni-sustavi/hsvp> [20.08.2019.]

Iako je broj transakcija u porastu, prosječne vrijednosti u opadanju. Izuzetak je 2015. godina kada je prosječna vrijednost transakcije bila u blagom porastu, ali se opet smanjila u 2016. godini.

Sustav NKS je u vlasništvu FINE, a ovaj sustav omogućuje korisnicima obročni međubankovni bezgotovinski obračun platnih transakcija. Sudionici u ovom sustavu su HNB, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, te banke i štedne banke koje imaju odobrenje za rad od HNB-a u platnom sustavu obračun se odvija kroz četiri ciklusa, a stalnom kontrolom i nadzorom HNB ima uvid u račune korisnika i mogućnost blokade obračunskih računa.

Sljedeći graf prikazuje prosječnu vrijednost platne transakcije sustava.

Graf 3: Broj platnih transakcija NKS

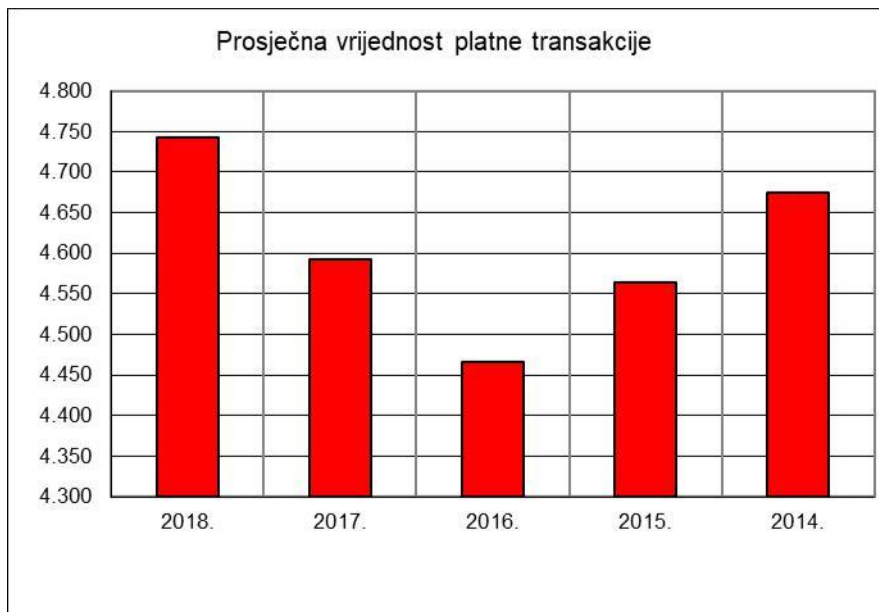

Izvor: HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/platni-sustavi/nks> [20.08.2019.]

Prosječna vrijednost platne transakcije NKS-a između 2014. godine i 2018. godine prikazana je Grafikonom 3. Prosječne vrijednosti platnih transakcija su u opadanju dok je broj platnih transakcija u porastu (Grafikon 4), što je slična situacija kao i kod HSVP sustava.

Na sljedećem grafu se prikazuje prosječna vrijednost platne transakcije sustava NKS.

Graf 4: Prosječna vrijednost platne transakcije NKS

Izvor: HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/platni-sustavi/nks> [20.08.2019.]

Prosječna vrijednost platne transakcije NKS je opadala do 2016. godine, kada dolazi do rasta u 2017. i 2018. godini, što nadilazi i vrijednost iz prve početne promatrane 2014. godine.

TARGET2 je sustav razvijen od strane središnje banke Europske unije. Sustav omogućuje učinkovito provođenje platnih transakcije, te monetarne politike Europske unije. Sustavom, odnosno platformom zajednički upravljaju:

- Banca d'Italia,
- Deutsche Bundesbank
- Banque de France.

Sustav TARGET2 smatra se središnjim sustavom zbog pružanja svim sudionicima istu razinu usluge i sastoji se od više platnih RTGS sustava među koje pripada i TARGET2-RH sustav. Sustav TARGET2-RH je komponenta sustava koja djeluje na području RH.

Započeo je s radom 01. veljače 2016. godine i u nadležnosti je HNB-a.¹⁸

EuroNKS je sustav koji je uveden 6. lipnja 2016. godine, a služi za obradu međubankovnih platnih transakcija SEPA kredita u eurima. U Hrvatskoj FINA ima nadzor

¹⁸ HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi/target2> [20.08.2019.]

upravljanje infrastrukturom EuroNKS sustava, a HNB ima zadaću da poveže i omogući funkcioniranje s drugim platnim sustavima Europske unije u SEPA području.¹⁹

2.5. Otvaranje računa u banci

Račun u banci mogu otvoriti sve privatne ili pravne, koje će na račun ostvarivati redovite ili povremene priljeve. Također, banka može otvoriti i tekući račun maloljetnoj osobi ukoliko ista ima osobnu iskaznicu. Račun može otvoriti strana fizička osoba.

„U skladu s važećim propisima o platnom prometu ovim Općim uvjetima otvaranja i vođenja transakcijskog računa i obavljanja usluga platnog prometa za korisnike platnih usluga – nepotrošače utvrđuju se prava i obveze Pružatelja platnih usluga i korisnika platnih usluga.“²⁰

Na zahtjev za otvaranje i vođenjem računa, sklapa se ugovor između banke i korisnika usluga na temelju zakonskih propisa. Pri otvaranju računa osoba ovlaštena od strane banke utvrđuje identitet korisnika platnih usluga. Banka vodi registar transakcijskih računa korisnika usluga. Također, korisnik se obvezuje izvijestiti banku o svim promjenama koje su nastale u dokumentaciji iz zahtjeva o otvaranju računa i vođenju transakcijskog računa. Nakon što se otvoriti račun ugovor o računu se zaključuje na neodređeno vrijeme.

3. TRANSAKCIJSKI RAČUNI

Transakcijski račun jest račun za plaćanje, tekući ili žiro račun, koji se koristi za izvršavanje platnih i ostalih transakcija, a na kojem se evidentiraju novčani primici, novčani izdaci i ostvaruje saldo u kunama i stranoj valuti.²¹

U odluci o načinu otvaranja transakcijskih računa koja je izašla u Narodnim novinama definiraju se vrste transakcijskih računa, a to su:

1. tekući račun ili žiro račun koji otvara i vodi kreditna institucija na ime jednog ili više korisnika platnih usluga koji se koristi za izvršavanje platnih transakcija

¹⁹ HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi/euronks>, [20.08.2019.]

²⁰ Agram banka, [Internet], raspoloživo na: <http://www.agrambanka.hr/uploads/doc/poslovni/uvjeti/opci-uvjeti-otvaranja-i-vođenja-transakcijskog-racuna-01-01-2019.pdf> [20.08.2019.]

2. račun koji kreditna institucija vodi za potrebe izvršavanja platnih transakcija u svoje ime.

Također, odluka u članku 3. točno opisuje na koji način se otvara transakcijski račun. Kreditna institucija otvara transakcijski račun na osnovi okvirnog ugovora sklopljenog s korisnikom platnih usluga, kojim se reguliraju uvjeti otvaranja i vođenja transakcijskog računa ili na osnovi propisa. Pri otvaranju takvog računa, kreditna je institucija dužna utvrditi identitet korisnika platnih usluga i provesti druge postupke u skladu s propisom kojim se uređuje sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma. Također, kreditna je institucija dužna i pribaviti sve podatke koje je za taj transakcijski račun dužna dostavljati u skladu s propisom kojim se uređuje sadržaj jedinstvenog registra računa u Republici Hrvatskoj.

Što se tiče IBAN-a (engl. *International Bank Account Number*), kreditna institucija transakcijske račune određuje u skladu s IBAN konstrukcijom prema međunarodnoj normi ISO 13616. IBAN konstrukcija transakcijskih računa koristi se za izvršavanje nacionalnih, prekograničnih i međunarodnih platnih transakcija. Konstrukcija IBAN-a je sljedeća:

- a) prva dva znaka jesu dvoslovna oznaka za Republiku Hrvatsku
- b) sljedeća dva znaka jesu dvoznamenkasti kontrolni broj
- c) sljedećih sedam znakova jesu vodeći broj kreditne institucije
- d) posljednjih deset znakova jesu broj (partija) računa kod kreditne institucije“.

Što se tiče samog broja, odnosno partije računa, on se sastoji kako je u Odluci napisano od „ukupno deset brojevanih znakova (n1, n2, n3, n4, n5, n6, n7, n8, n9, n10)“, gdje n1 u broju računa označava onoga koji koristi transakcijski račun.

1. brojevani znak »1« – za transakcijski račun koji kreditna institucija otvara na ime korisnika platnih usluga koji u okvirnom ugovoru, ili propisu na osnovi kojega se transakcijski račun otvara, djeluje u području svoje gospodarske ili druge djelatnosti ili slobodnog zanimanja te tijelo državne vlasti, tijelo državne uprave, jedinica lokalne samouprave, jedinica područne (regionalne) samouprave (u nastavku teksta: transakcijski račun poslovnih subjekata), i za račune koje kreditna institucija vodi kod sebe za potrebe izvršavanja platnih transakcija u svoje ime.
2. brojevani znak »3« – za transakcijski račun koji kreditna institucija otvara na osnovi okvirnog ugovora s fizičkom osobom koja u tom ugovoru djeluje izvan područja svoje

gospodarske djelatnosti ili slobodnog zanimanja (u nastavku teksta: transakcijski račun potrošača).

3. Drugi brojčani znak (n2) u broju (partiji) računa jest oznaka namjene računa.
4. Oznake namjene računa za transakcijski račun poslovnog subjekta (oznake korisnika transakcijskog računa »1«) jesu:
 - 1) brojčani znak »0« – za račune koje kreditna institucija vodi kod sebe za potrebe izvršavanja platnih transakcija u svoje ime
 - 2) brojčani znakovi »1«, »3«, »4« i »5« – za račune poslovnih namjena
 - 3) brojčani znak »7« – za račune posebnih namjena za naplatu zajedničkih prihoda proračuna
 - 4) brojčani znak »8« – za račune proračuna
 - 5) brojčani znak »9« – za račune otvorene na ime kreditnih institucija ili drugih pružatelja platnih usluga preko kojih pružatelji platnih usluga izvršavaju platne transakcije ili preko kojih se obavlja namira platnih transakcija izvršenih za pružatelja platnih usluga preko platnog sustava.
5. Oznake namjene računa za transakcijski račun potrošača (oznaka korisnika transakcijskog računa »3«) jesu:
 - 1) brojčani znak »1« – za žiroračun
 - 2) brojčani znak »2« – za tekući račun
 - 3) brojčani znak »5« – za račun posebnih namjena.
6. Niz od sljedećih sedam brojčanih znakova (n3, n4, n5, n6, n7, n8, n9) u broju (partiji) računa jest redni broj transakcijskog računa koji određuje kreditna institucija.
7. Posljednji brojčani znak (n10) u broju (partiji) računa jest kontrolni broj koji se računa, za niz od prvih devet brojčanih znakova (n1, n2, n3, n4, n5, n6, n7, n8, n9) u broju (partiji) računa, prema hrvatskoj normi HRN ISO/IEC 7064 MOD (11, 10)“ ("Narodne novine", broj 3/2011., 35/2011., 50/2011., 89/2011., 101/2011., 135/2011., 56/2012., 18/2013., 23/2013. 10/2014. i 150/2014.).

3.1. Tekući račun i žiroračun

Pod tekućim računom smatra se transakcijski račun koji banka otvara u svrhu primanja redovitih ili povremenih uplata, te vršenja isplata raspoloživih sredstava na računu. Ugovor o tekućem računu je na neodređeno vrijeme.

Ukoliko se na tekućem računu ostvaruju redoviti priljevi, kreditna institucija dopušta prekoračenje, gdje se iznos raspoloživih sredstava, uz vlastita sredstva, uvećava za iznos dopuštenog prekoračenja. „Iznos dopuštenog prekoračenja najčešće ovisi o visini redovitih primanja, a odobrava se bez dodatnih procedura i instrumenata osiguranja na temelju ugovora o tekućem računu sklopljenog u pisanom obliku. Stoga je i visina kamatne stope koja se plaća na njegovo korištenje vrlo često među najvišim kamatnim stopama koje se primjenjuju na kredite odobrene potrošačima, pa se dopuštenim prekoračenjem ne bi trebalo koristiti kao dugoročnim izvorom financiranja potreba.“²¹

Uz tekući račun se vežu i bankovni proizvodi i usluge koji se vežu uz tekući račun. Primjerice, „u tom slučaju primarni proizvod koji se nudi jest neki kredit, a proizvod kojim se veže taj prvi proizvod jest aktivan tekući račun, koji se postavlja kao dodatni proizvod. U ugovorima o kreditima koji su vezani uz tekući račun u kreditnoj instituciji uglavnom su sadržane odredbe iz kojih proizlazi da se, u slučaju da kao kreditni dužnik prestanete primati redovita primanja na taj račun, kamatna stopa na odobreni kredit tada povećava na visinu tržišne kamatne stope.“²²

Žiroračun je transakcijski račun koje je namijenjen za povremena primanja fizičkim osobama, a služi za uplate primanja poput rente, honorara, a maloljetnici ga mogu otvoriti kako bi se ostvarili priljevi na temelju stipendija, nagrada učenika na natjecanju, ali i sezonskim poslovima. Sredstva na žiroračunu su na raspolaganju vlasnicima računa, bez mogućnosti ugovaranja prekoračenja.

Nadalje, račun za plaćanje s osnovnim uslugama je račun za plaćanje u kunama koji omogućuje obavljanje sljedećih usluga:²³

- otvaranje, vođenje i zatvaranje računa
- polaganje novčanih sredstava na račun
- podizanje gotovog novca
- usluge izvršenja sljedećih platnih transakcija:
- izravna terećenja
- platne transakcije preko platne kartice uključujući plaćanja na internetu i

²¹ HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/-/tekuci-racun>, [20.08.2019.]

²² Ibidem.

²³ HNB, Zaštita potrošača, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/o-nama/zastita-potrosaca/informacije-potrosacima/bankovni-racuni/ziroracun> [20.08.2019.]

- kreditni transferi, uključujući trajne naloge, na terminalima, šalterima i preko sustava internetskog bankarstva.

Na osnovnom se računu ne može izvršiti prekoračenje. Osnovni račun može otvoriti i koristiti svatko tko ima boravište u Europskoj uniji, čak i osobe koje nemaju dozvolu za boravak, a čije protjerivanje nije moguće iz određenih razloga.

U Republici Hrvatskoj sve banke koje prema revidiranim godišnjim financijskim izvještajima za prethodnu godinu imaju ukupnu imovinu veću od 15 milijarda kuna dužne su potrošačima nuditi osnovni račun.

Kako bi i osjetljive skupine potrošača bile financijski uključene, banke naplaćuju povoljnije mjesečne naknade korisnicima sljedećih prava:²⁴

- zajamčene minimalne naknade
 - naknade za osobne potrebe korisnika smještaja
 - naknade za redovito studiranje
 - osobne invalidnine
 - doplatak za pomoć i njegu i
- naknade do zaposlenja.

3.2. Računi koje kreditne institucije vode za vlastite platne transakcije

Akreditiv je pismo ili instrument plaćanja kojim nalogodavac akreditiva, preko banke, stavlja na raspolaganje korisniku akreditiva određeni iznos, a koji korisnik može naplatiti kada ispuni određene uvijete tj. obveze prema nalogodavcu akreditiva. Kreditiv je vrlo često korišten instrument plaćanja u trgovini jer pogoduje objema stranama.²⁵

Kompanije najčešće otvaraju akreditive u stranim valutama na zahtjev inozemnih dobavljača koji na taj način osiguravaju naplatu. Dokumentarni neopozivi kreditiv za osiguranja plaćanja materijala opreme, robe, usluga i sl. po nalogu dužnika (uvoznika) otvara domaća banka kod inozemne banke. Taj kreditiv se naziva “nostro kreditiv” (naš kreditiv).

²⁴ Loc. cit.

²⁵ Moj bankar, [Internet], raspoloživo na: <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/A/Akreditiv> [20.08.2019.]

Izvoznici naplate osiguravaju dokumentarnim akreditivom, što ga po nalogu inozemnog kupca inozemna banka otvara kod banke u Republici Hrvatskoj.

Taj akreditiv se naziva “loro akreditiv” (njihov akreditiv). Uvoznik otvara akreditiv kod banke pomoću naloga 15. Nalog za otvaranje akreditiva naziva se “nostro akreditiv”. Akreditiv u trenutku otvaranja može biti pokriven i nepokriven. Nepokriveni akreditiv se vodi u vanbilančnoj evidenciji. Kod pokrivenog akreditiva sredstva se odmah po otvaranju akreditiva prenose inozemnoj banci. Nakon što dobavljač naplati akreditiv, na temelju izvještaja banke domaća banka obavještava kompaniju da je akreditiv iskorišten.

3.3. Ostale vrste računa

Od ostalih vrsta računa koriste se zaštićeni račun, kao i račun za humanitarnu akciju, a u ovu grupu sada spada i račun proračuna.

3.3.1. Zaštićeni račun

Zaštićeni račun je račun u banci na koji se uplaćuju sredstva koja su izuzeta od ovrhe. Ovaj račun se naziva još i račun 35 jer prva dva broja računa su 35. Zaštićeni račun se otvara kada je zbog ovrhe blokiran tekući račun. Zaštićenim računom se raspolože bez ograničenja, otvaranje ovog računa se ne naplaćuje, kao ni vođenje računa, a ni zatvaranje.

Zaštićeni račun se otvara nakon što FINA zaprimi rješenje o ovrsi. Ovršni zakon definira primanja koja se uplaćuju na zaštićeni račun, a to su:²⁶

- primanja po osnovi zakonskoga uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja
- primanja po osnovi naknade zbog tjelesnoga oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju
- primanja po osnovi socijalne skrbi
- primanja po osnovi privremene nezaposlenosti
- primanja po osnovi doplatka za djecu, osim ako posebnim propisom nije drukčije određeno
- primanja po osnovi stipendije i pomoći učenicima i studentima

²⁶ Narodne novine (2017): Ovršni zakon, NN 73/2017, čl. 172.

- naknada za rad osuđenika, osim za tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja te za tražbine naknade štete prouzročene kaznenim djelom osuđenika
- primanja po osnovi odličja i priznanja
- roditeljske i roditeljske novčane potpore, osim ako posebnim propisom nije drugačije određeno
- utvrđeni iznosi za uzdržavanje djeteta uplaćeni na poseban račun kod banke
- naknada troškova za službeno putovanje i naknada troškova prijevoza na posao i s posla do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi od nesamostalnog rada
- dar za djecu do 15. godine života i potpore za novorođenče do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi od nesamostalnog rada
- naknada za saniranje posljedica štete od katastrofa i elementarnih nepogoda
- potpore zbog invalidnosti radnika i neprekidnog bolovanja radnika duljeg od 90 dana, potpore za slučaj smrti radnika i smrti člana uže obitelji radnika, do propisanih iznosa do kojih se ne smatraju oporezivim primicima po osnovi od nesamostalnog rada
- ostala primanja izuzeta od ovrhe po posebnim propisima.

Novootvoreni zaštićeni račun se prijavljuje poslodavcu kako bi se novčana sredstva uplaćivala na zaštićeni račun, a koja su zakonom izuzeta od ovrha.

3.3.2. Račun proračuna

„Državni proračun sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio proračuna obuhvaća račun prihoda i rashoda te račun financiranja, a posebni dio proračuna sadrži plan rashoda proračunskih korisnika raspoređenih po organizacijskoj i ekonomskoj klasifikaciji te po tekućim i razvojnim programima.“²⁷

Račun prihoda i rashoda prikazuje prihode, i godišnju potrošnju, odnosno rashode. Račun financiranja se odnosi na način financiranja proračunskog manjka, te korištenje proračunskog viška. Iako proračun izgleda vrlo kompliciran, sastavljači proračuna su na internetskoj stranici

²⁷ Ott, K., Bajo, A., Bronić, M., Bratić, V., Medak Fell, D. (2009): Proračunski vodič za građane, Institut javne financije, Zagreb, str.15.

Ministarstva financija napravili ekonomsku klasifikaciju prihoda i rashoda, za lakše razumijevanje stavki državnog proračuna.

Zakon o proračunu (NN 96/03) uvodi načelo transparentnosti. „Proračun se donosi i izvršava u skladu s načelima jedinstva i točnosti proračuna, jedne godine, uravnoteženosti, obračunske jedinice, univerzalnosti, specifikacije, dobrog financijskog upravljanja i transparentnosti.“²⁸

Na internetskim stranicama Vlade i Ministarstva se objavljuje prijedlog državnog proračuna i projekcija, Odluka o preraspodjeli proračunskih sredstava u Narodnim novinama, a financijski planovi na internetskim stranicama zakona o proračunu. Na stranicama Ministarstva financija se daje cjeloviti polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju državnog proračuna i izvršenju izvanproračunskih korisnika. Godišnja izvješća se objavljuju najkasnije u roku od 8 dana od njihove predaje.

Uz Zakon o proračunu od 2011. godine Zakon o fiskalnoj odgovornosti. „Ovim se Zakonom određuju pravila kojima se ograničava državna potrošnja, jača odgovornost za zakonito, namjensko i svrhovito korištenje proračunskih sredstava, te jača sustav kontrola i nadzora radi osiguranja fiskalne odgovornosti.“²⁹

Zakon o pravu na pristup informacija „uređuje pravo na pristup informacija i ponovnu uporabu informacija koje posjeduju tijela javne vlasti, propisuju s načela, ograničenja, postupak i način ostvarivanja i olakšavanja pristupa i ponovne uporabe informacija, djelokrug, način rada i uvjeti za imenovanje i razriješenje Povjerenika za informiranje, te inspeksijski nadzor nad provedbom ovog Zakona.“³⁰

Vlastiti prihodi državnog, županijskog i gradskog odnosno općinskog proračuna uplaćuju se na račun za redovno poslovanje odnosnoga proračuna. Pregled računa proračuna nalazi se u Popisu računa proračuna, koji je sastavni dio ove Naredbe (Prilog 1).

Račun za grad, odnosno općinu, sastoji se od sljedećih dijelova: HR – dvoslovne oznake za Republiku Hrvatsku, xx – dvoznamenkastog kontrolnog broja koji se računa prema međunarodnoj normi ISO 7064, MOD 97-10, sedmeroznamenkastog vodećeg broja kreditne institucije i deseteroznamenkastog broja (partije) transakcijskog računa u kreditnoj instituciji.

²⁸ Zakon o proračunu, NN 15/2015, čl. 4.

²⁹ Zakon o fiskalnoj odgovornosti, NN 111/2017, čl. 1.

³⁰ Zakon o pravu na pristup informacijama, NN 8/2015.

Broj (partija) transakcijskog računa u kreditnoj instituciji određuje se ovako: prve dvije znamenke imaju oznaku »18«, sljedeće tri znamenke su oznaka grada/općine koju određuje Državna geodetska uprava, slijede četiri nule (0000), a posljednja znamenka je kontrolni broj prethodnih devet izračunat po međunarodnoj normi ISO 7064 (Modul 11, 10) – 1983/E.

Račun za županiju sastoji se od sljedećih dijelova: HR – dvoslovne oznake za Republiku Hrvatsku, xx – dvoznamenkastog kontrolnog broja koji se računa prema međunarodnoj normi ISO 7064, MOD 97-10, sedmeroznamenkastog vodećeg broja kreditne institucije i deseteroznamenkastog broja (partije) transakcijskog računa u kreditnoj instituciji. Broj (partija) transakcijskog računa u kreditnoj instituciji određuje se ovako: prve dvije znamenke imaju oznaku »18«, slijede tri nule (000), sljedeće dvije znamenke su oznaka županije koju određuje Državna geodetska uprava, slijede dvije nule (00), a posljednja znamenka je kontrolni broj prethodnih devet izračunat po međunarodnoj normi ISO 7064 (Modul 11, 10) – 1983/E. Ako se na području jedinice lokalne samouprave osnuje mjesna samouprava, kreditna institucija gradskoj četvrti, gradskom kotaru ili mjesnom odboru otvara račun proračuna.

Račun se sastoji od sljedećih dijelova: HR – dvoslovne oznake za Republiku Hrvatsku, xx – dvoznamenkastog kontrolnog broja koji se računa prema međunarodnoj normi ISO 7064, MOD 97-10, sedmeroznamenkastog vodećeg broja kreditne institucije i deseteroznamenkastog broja (partije) transakcijskog računa u kreditnoj instituciji. Broj (partija) transakcijskog računa u kreditnoj instituciji određuje se ovako: prve dvije znamenke imaju oznaku »18«, iduće tri znamenke su oznaka grada/općine prema pripadnosti jedinice lokalne samouprave, slijede dvije nule (00), iduće dvije znamenke određuje kreditna institucija, a posljednja znamenka je kontrolni broj prethodnih devet izračunat po međunarodnoj normi ISO 7064 (Modul 11, 10) – 1983/E.

Vodeći broj kreditne institucije je 1001005 – Hrvatska narodna banka.

Slika 2: Primjer računa za državni proračun

PLATTELJ (naziv/ime i adresa):		IBAN (račun) platitelja ili Platelj:		IBAN (račun) primatelja:	
Ime i Prezime Ulica i kućni broj Poštanski broj i grad		HRK iznosi = 140,00		HRK=140,00	
Model: _____		Model i poziv na broj platitelja: _____		Model i poziv na broj primatelja: _____	
PRIMATELJ (naziv/ime i adresa):		H R 1 2 1 0 0 1 0 0 5 1 8 6 3 0 0 0 1 6 0		HR1210010051863000160	
DRŽAVNI PRORAČUN REPUBLIKE HRVATSKE		H R 6 4 5 0 0 2 - 4 6 1 7 3 - Vaš OIB broj*		HR64 5002-46173-Vaš OIB broj*	
Štra namjene: _____		Opis plaćanja: Za rješenje u području odgoja i obrazovanja		Opis plaćanja: Za rješenje u području odgoja i obrazovanja	
Datum izvršenja: _____		Pečat korisnika PU		Ovjera:	
		Potpis korisnika PU			

Napomena: Kod poziva na broj primatelja pod Vaš OIB broj potrebno je upisati vaš OIB ili datum rođenja za osobe bez OIB-a (dan, mjesec, godina; npr. za osobu rođenu 1. veljače 1985. godine upišite: 01021985)

Izvor: Google slike [Internet] raspoloživo na:

https://www.google.com/search?q=ra%C4%8Dun+z+UPLATU+ZA+OSOBNU&tbm=isch&ved=2ahUKEwjKmLi99cPkAhVJiKQKHbVvBtYQ2-cCegQIABAA&sq=ra%C4%8Dun+z+UPLATU+ZA+OSOBNU&gs_l=img.3...19312.25707..26130...2.0..0.178.4067.0j31.....0....1..gws-wiz-img.....0i8i30j0i5i30j0i30.FzUXXne1xVw&ei=NF12XcquDcmQkgW135mwDQ&bih=625&biw=1366#imgc=o5Pt1DsT68ifmM [9.9.2019.]

3.3.3. Račun za humanitarnu akciju

Račun za humanitarnu akciju bankovni je račun otvoren za pojedinu humanitarnu akciju na kojem je moguće pratiti prihode i rashode sredstava prikupljenih u humanitarnoj akciji, a koji nije osobni bankovni račun fizičke osobe, odnosno bankovni račun pravne osobe namijenjen redovitom poslovanju³¹

Organizator humanitarne akcije prilikom podnošenja Izvješća o provedenoj humanitarnoj akciji (Obrazac broj 8. Pravilnika o obrascima za prikupljanje humanitarne pomoći) mora priložiti dokaz o zatvaranju računa za humanitarnu akciju. Dokaz o zatvaranju računa se dostavlja uz konačno izvješće o provedenoj humanitarnoj akciji, osim ako postoje preostala neutrošena sredstva.³²

³¹ Zakon o humanitarnoj pomoći, NN 102/2015.

³² UDUVZ, [Internet], raspoloživo na: <https://www.uduvz.hr/humanitarna.htm> [20.08.2019.]

Slika 3: Primjer računa za humanitarnu akciju

NALOG ZA NACIONALNA PLAĆANJA					
PLATITELJ (naziv/ime i adresa)		Valuta Kuna	Iznos		
IBAN (račun) platitelja		Model i poziv na broj platitelja			
PRIMATELJ (naziv/ime i adresa)		IBAN (račun) primatelja	Model i poziv na broj primatelja		
Akumed Zagreb, Bauerova 21 (organizator humanitarne akcije za Iliju Karamatić)		HR 5 5 2 3 4 0 0 0 9 1 5 1 0 7 8 9 6 6 2	9 6 6 7 9 3 7 4 3 5 0		
Šifra namjene		Opis plaćanja			
Datum izvršenja		dobrovoljni prilog-humanitarna akcija za Iliju Karamatić			
Pečat korisnika PU		Potpis korisnika PU			
Ostala		Ostala			

Ova humanitarna akcija je odobrena od Grada Zagreba, oznake GZG-HA/REH-16-19 (reh)

Izvor: SDMSH [Internet], raspoloživo na: <https://sdmsh.hr/ova-humanitarna-akcija-odobrena-je-od-grada-zagreba-oznaka-gzg-ha-16-19-reh/> [9.9.2019.]

4. ZAKLJUČAK

Platni promet čini dio sustava gospodarstva svake zemlje pojedinačno, a funkcija mu je da učinkovito se i na siguran način izvršavaju platne transakcije. Platni promet čine platne usluge i instrumenti, procedura i pravila. Preduvjet efikasnog platnog prometa je postojanje jasnog i transparentnog zakonodavnog okvira.

Platni promet u Republici Hrvatskoj reguliran je od strane Hrvatske narodne banke, a kada je riječ o platnim sustavima u primjeni su Hrvatski sustav velikih plaćanja (HSVP), Nacionalni klirinški sustav (NKS), sustav TARGET2 (engl. Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system) i sustav EuroNKS. Bitno je naglasiti i postojanje, odnosno projekt SEPA-u koja ima velik utjecaj na platni promet.

Račune otvaraju banke, a kada je riječ o otvaranju računa u banci, proces je jednostavan, a račun mogu otvoriti fizičke i pravne osobe. Najkorišteniji su tekući račun, odnosno navedeni računi se najčešće otvaraju. Od ostalih vrsta računa koriste se zaštićeni račun i račun za humanitarnu akciju, a u ovu grupu sada i račun proračuna.

LITERATURA

1. Agram banka, [Internet], raspoloživo na: <http://www.agrambanka.hr/uploads/doc/poslovnivj/uvjeti/opci-uvjeti-otvaranja-i-vodenja-transakcijskog-racuna-01-01-2019.pdf> [20.08.2019.]
2. FINA, [Internet], raspoloživo na: https://www.fina.hr/tko-smo_ [20.08.2019.]
3. Hrvatska narodna banka, [Internet] raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/o-platnom-prometu>, [09.08.2019.]
4. HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/sepa> [20.08.2019.]
5. HNB, [Internet], raspoloživo na: https://www.hnb.hr/-/tekuci-racun_ [20.08.2019.]
6. HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi/target2> [20.08.2019.]
7. HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/platni-sustavi/hsvp> [20.08.2019.]
8. HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/platni-sustavi/nks>
9. HNB, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi/euronks>, [20.08.2019.]
10. HNB, Nadzor platnog prometa, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/nadzor-platnog-prometa> [20.08.2019.]
11. HNB, Platni sustavi, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/platni-sustavi>, [20.08.2019.]
12. HNB, Zaštita potrošača, [Internet], raspoloživo na: <https://www.hnb.hr/o-nama/zastita-potrosaca/informacije-potrosacima/bankovni-racuni/ziroracun> [20.08.2019.]
13. Moj bankar, [Internet], raspoloživo na: <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/A/Akreditiv> [20.08.2019.]
14. Narodne novine (2013): Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 54.
15. Narodne novine (2015): Zakon o pravu na pristup informacijama, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 8.
16. Narodne novine (2015): Zakon o humanitarnoj pomoći, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 102.

17. Narodne novine (2015): Zakon o proračunu, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 15.
18. Narodne novine (2017): Zakon o fiskalnoj odgovornosti, Narodne novine d.d., Zagreb, br.111.
19. Narodne novine (2017): Ovršni zakon, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 73.
20. Narodne novine (2018): Zakon o platnom prometu, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 66.
21. Nikolić, N., Pečarić, M. (2012): Uvod u financije, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, Split.
22. Perišin, I., Šokman, A., Lovrinović, I. (2001): Monetarna politika, Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković," Pula.
23. Ott, K., Bajo, A., Bronić, M., Bratić, V., Medak Fell, D. (2009): Proračunski vodič za građane, Institut javne financije, Zagreb.
24. UDUZ, [Internet], raspoloživo na: <https://www.uduvz.hr/humanitarna.htm> [20.08.2019.]

POPIS GRAFOVA

Graf 1. Broj platnih transakcija izvršenih u sustavu HSVP	15
Graf 2. Prosječna vrijednost platne transakcije	16
Graf 3. Broj platnih transakcija.....	17
Graf 4. Prosječna vrijednost platne transakcije	18

POPIS SLIKA

Slika 1. Organizacija upravljanja projektom SEPA.....	13
Slika 2. Primjer računa za državni proračun_.....	28
Slika 3. Primjer računa za humanitarnu akciju.....	29